




## Az egyházi bölcsődei nevelés létjogosultsága



Frang Gizella

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Társadalom-, Szociális és Kommunikáció-  
tudományok Intézet, PhD, adjunktus  0000-0002-1534-6018

### KEYWORDS

- religious life
- education
- nursery school
- raison of church

### KULCSSZAVAK

- hitélet
- nevelés
- bölcsőde
- kora gyermekkor

### ABSTRACT

**The raison of church nursery school education** | Faith and knowledge form a harmonious unity in a person's personality, this must be created in early childhood. The teacher who takes up his faith in kindergarten and intends to pass it on must also pay close attention to young children and families.

Overall, we can say that we can and must respond to the specific challenges of our time with the eternal values stemming from faith, for which there is a social need again today. That is why it is justified that the religious life specialization should also appear in Sopron in infant and little-childcare worker education, even in connection with the already existing kindergarten version.

### ABSZTRAKT

A kisgyermeknevelés a történelemben elsősorban a családokban élők nők feladata volt, a városokban az iparosodás idejéig, a falvakban a 20. századig. A hagyományok átadása és az életre nevelés kezdeti lépései a kisgyermek otthonában és a szűkebb vagy tágabb családi összefüggéseken, valamint a település fontos eseményein történt. Ma, amikor a korai gyermeknevelés átvődött a szakképzett csecsemő- és kisgyermeknevelők kezébe, vagyis a bölcsődei szintre, ezzel az ő felelősségük is megnőtt. Azoknak a szülőknek, akik egyházi bölcsődébe adják a kisgyermeküket, fontos a világnézeti nevelés. Tanulmányomban azt igyekszem feltárni, és megmutatni, hogy mindez pontosan mit jelent, és hogyan lehet a bölcsődei neveléshez illeszteni, és rámutatok arra, hogy a hitéleti szokások kialakításának az elkezdése már ebben az életkorban is fontos.

## A folyamatok áttekintése

A születéstől kezdődő korai gyermekkor a világra való ráébredés és a kíváncsiság időszaka. A kisgyermek élete legnagyobb tanulásának periódusa ez, mely alatt a mozgások koordinálásával megtanul járni, megtanulja az emberi beszédet, és fokozatosan képes differenciálni a szavak, a mondatok között. Ebben a korszakban sajátítja el családjá és környezete szokásrendjét. Mindezek folyamatos megerősítése az alapja a szocializációnak és a későbbi, felnőtt kori viselkedésnek. Egyúttal ez az időszak alapozza meg a gyermek kíváncsiságát, nyitottságát a világra, valamint a gondolkodásmódját és a világnézetét.

Mindez fokozatosan és folyamatosan érvényesülő környezeti hatásokkal alakul ki. Legfontosabb része az otthon melege, szeretetteljes légköre és a szülők figyelme, ami a gyermekre irányul. Ez a legkorábbi minta, amit a kisgyermek előbb ösztönösen, majd később tudatosan utánoz, átvész.

A kisgyermeknevelés a történelemben elsősorban a családokban élő nők feladata volt, a városokban az iparosodás idejéig, a falvakban a 20. századig. A nagycsaládok szerepe évezredek alatt kristályosodott ki és működött. A hagyományok átadása és az életre nevelés kezdeti lépései a kisgyermek otthonában és a szűkebb vagy tágabb családi összefüggéseken, valamint a település fontos eseményein történt. Az anya még a földeken szükséges munkákhoz is elvitte a még szopó csecsemőt, hogy meghatározott időnként táplálni tudja. Később a nagyszülő és / vagy a nagyobb testvér vigyázott rá, játszott vele.

A lelki, érzelmi és a hitéleti nevelés is itt kezdődött a mondókákkal, dalokkal, szokások kialakításával, történetmeséléssel, játékkal. Korabeli leírások, néprajzi feljegyzések és egyháztörténeti adatok is megerősítik mindezt.

A 20. században a nagycsaládok szétesése, a városokba vándorlás, valamint a nők munkába állása fokozatosan megváltoztatta a koragyermekkorai nevelést. Ugyan az első időszakban a bölcsőde és óvoda, sőt, az alapfokú iskola nevelési rendszere is összekapcsolódott, vagyis nem különült el úgy sem korosztály szerint, sem módszertani szempontból, mint napjainkban, mégis legalább felügyeletet és nevelési alapokat is jelentett a kisgyermek számára.

Ma, amikor a korai gyermeknevelés átvándorolt a szakképzett csecsemő- és kisgyermeknevelők kezébe, vagyis a bölcsődei szintre, ezzel az ő felelősségük is megnőtt.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a legtöbb bölcsődés kisgyermeket reggel beviszik a bölcsődébe, és munka után, gyakran kora este viszik onnan haza. A szülők a kisgyermekkel jobb esetben hétvégeken, ünnepeken tudnak foglalkozni, hétközben pedig a csecsemő- és kisgyermeknevelők gondjaira bízzák. Így gyakorlatilag a koragyermekkorai nevelési feladatokat – a szokások kialakításától kezdve az anyanyelvi, valamint a művészeti nevelésig – a bölcsőde szakemberei végzik. Sőt, a kisgyermek világnézetének alapjait is jobbára ők fektetik le.

Ennek az óriási felelősségnek a terhét elsősorban a család hordozza, azonban korunkban, amikor a bölcsődében tölti a kisgyermek napjainak nagyobb részét, legalább a szülőivel azonos felelősség terheli a kisgyermeknevelőt is. A csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés során, a gyakorlatokon szembesülünk azzal, hogy a munka, a családfenntartás kötelezettsége miatt nagyon sok szülő már 8 hónapos kor alatt is beadja gyermekét a bölcsődébe, aki ott, a közösségben mondja ki első szavait, teszi meg az első lépéseit. Ehhez kapcsolódik Tölgyessy Zsuzsanna markáns megállapítása, mely szintén korunk gyermeknevelési folyamataira reagál. *„Egyre általánosabb tendencia, hogy a demokratikus nevelés helyére a laissez faire megengedő („csinálj, amit akarsz, csak engem hagyj békén”) nevelés kerül, ugyanis a folyamatos költekezésben vagy akár az anyagi biztonság megteremtésében – különösen az egyszülős család esetén – a családok nagy része kimerül, és gyakran nem képes biztos erkölcsi irányítást adni a gyermekek kezébe. Ennek következménye egyrészt a kialakulatlan értékrendszerű, viselkedészavaros vagy másrészt a közönyös, az érzelmi kötődést elutasító gyermekek számának emelkedése”* (Tölgyessy, 2020:27).

Ez a szülői hozzáállás sajnos, tapasztalataink szerint, a bölcsődés korosztályt is érinti. Azt a korosztályt, amelynek a legnagyobb figyelmet kellene szentelni, hiszen

ebben a kisdéd korban alapozódik meg a személyiség, és ennek kibontása a család, de legalább ennyire a bölcsőde feladata.

### A bölcsődei szerepek változása

A kora gyermekkori intézményesült nevelés fejlődéstörténetét áttekintve láthatjuk, hogy hazánkban a 19. század felétől beszélhetünk bölcsődékről, vagyis olyan intézményekről, amelyek funkciója – mai szóhasználattal – részben szociális, részben családsegítő volt, amiről a korabeli napilapok is tudósítottak. Többek között a Képes Pesti Hírlap (1928) címlapfotókkal és rövid hírral adta tudtul, hogy a bölcsődébe beadott gyermekeket megfürdetik, etetik, altatják, és a játék, valamint az orvosi vizsgálat sem maradhat el. Ezután alakult meg az a Stefánia Szövetség, mely az anyákat egészségügyi ellátással és más, karitatív tevékenységgel segítette. Ennek égisze alatt indult meg a védőnő- és gondozónőképzés is.

A háború utáni szocialista rendszerben a munkahelyi bölcsődék száma szaporodott meg, de ezek nem tudták biztosítani azt a törődést, személyes gondoskodást, rugalmas állandóságot, amit a családi nevelés megadott, illetve a későbbi pikleri<sup>1</sup> elvek megerősítettek, amikkel egyidőben, a hazai irodalomban a bölcsődei gondozás-nevelés eredményeivel foglalkozó közlemények is megjelentek. Piklernél központi kérdésként az egészséges csecsemő és kisdéd harmonikus személyiségének kialakítása állt, ez a gyermekekkel való foglalkozás minőségi változását is igényelte, főként az állandó kisgyermeknevelő alkalmazását, a játék szerepének növelését, a gondozás higiénés szabályainak szigorítását, valamint az otthonosabb környezetet. És természetesen az irányított, játékos, rendszerbe illeszthető, mégis rugalmas tevékenységet is jelentette.

Napjainkban a bölcsőde, mint intézmény, a gyermekjóléti alapellátás része, melybe a szülők 20 hetes kortól 3 éves korig vihetik gyermekeiket. A KSH 2022-es adatai szerint, mely az összes bölcsődétípust (bölcsőde, minibölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde) tárgyalja, Magyarországon 2021-ben „*összesen 4779 csoportban 875 hagyományos bölcsőde, 280 minibölcsőde, 994 családi bölcsőde és 11 munkahelyi bölcsőde biztosította*” (KSH, 2021) a kisgyermekek gondozását. „*Az összes ellátási formában együttvéve egy év alatt 2614-gyel nőtt a kapacitás, 5 év távlatában 14%-os volt az emelkedés*”. (KSH, 2021) 2022-ben Győr-Moson-Sopron vármegyében 2624 volt a férőhelyek száma, és a beíratott kisgyermekek száma alapján ebben a térségben megteltek a bölcsődék. Az adatok külön nem térnek ki az egyházak által fenntartott bölcsődékre, feltételezhető tehát, hogy azokat is ezekbe a típusokba sorolták, nagyságuk szerint. Ez a 2017-es törvény alapján is így értelmezhető, hiszen az önkormányzatok működtethetnek nem állami fenntartóval (civil, egyházi) kötött ellátási szerződéssel is bölcsődét, minibölcsődét, családi bölcsődét vagy munkahelyi bölcsődét. A Statisztikai Tükör (2019) elemzése alapján elmondható, hogy a családi bölcsődéket 71%-ban civil, nonprofit vagy egyházi fenntartók működtetik.

<sup>1</sup> Pikler Emmi (1902-1984) magyar orvos, gyermekgyógyász volt. Munkásságának középpontjában az egészséges csecsemő és kisdéd harmonikus személyiségének kialakítása állt.

A bölcsődei gondozás és nevelés főbb feladatait az egészség testi fejlődés elősegítése, a biztonságos, egészséges környezet biztosítása, az élettani szükségletek egyéni igény szerinti kielégítése, az egészségvédelem, egészséges élethez szükséges és egyéb higiénés szokások kialakulásának segítése jelenti. Emellett, talán mindezek előtt, az érzelmi-lelki fejlesztés és a szocializáció alapjainak az erősítése áll, amihez elengedhetetlen a derűs, szeretet- és bizalomteljes légkör, a gondozónőhöz kapcsolódó érzelmi biztonság, az egyéniség fejlesztése, a társas kapcsolatokban és egyéb viselkedési folyamatokban az alapvető szabályok kialakítása, elfogadtatása, a megismerési folyamatok fejlődésének segítése aktív és kreatív játékokkal, tevékenységekkel, ismeret-, élmény- valamint segítségnyújtással, mintaadással, a gyermeki kérdésekre adott válaszokkal. Ebben a korban a kisgyermeknek a „tematikus”, de egymásba átívelő foglalkozás is játék (Balogh et al, 2012).

Mivel a kisgyermek elsődleges közösségének és nevelő közegének a családot kell tekinteni, a bölcsődei nevelésnek a családi nevelés értékeit, hagyományait és szokásait tiszteletben kell tartani, erősíteni, az esetleges hiányosságokat pedig pótolni.

A korábbi „gyermekmegőrzési” funkció helyett a mai bölcsődei nevelés-gondozásban elsődlegessé vált az érték közvetítő és értékteremtő folyamat, oly módon, hogy az lehetőséget nyújtson a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítségével. Jóllehet, a nevelés és a gondozás elválaszthatatlan egységet alkot a bölcsődében, illik különbséget tenni közöttük. A gondozás minden részlete nevelés is egyben, azonban a nevelés sokkal tágabban értelmezendő a bölcsődei életben. Ehhez a felnőtt őszinte érdeklődésére, figyelmére és a gyermekhez való szeretetteljes kapcsolódására van szükség. Ebben az életkorban is szükséges támogatni, erősíteni és elismerni, dicsérni a pozitív megnyilvánulásokat, és finoman csökkenteni, átfordítani a negatív jelenségeket.

A biztonságot és a stabilitást a gyermeknek egyrészt a személyi- és tárgyi környezet állandósága adja, az érzelmi biztonság pedig a tájékozódás, a jó szokások kialakulásának egyik alapja. A folyamatosan ismétlődő napirend kiszámíthatóságot eredményez, ebből következnek az életmódhoz kapcsolódó szokások; míg az új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatás viszont az alkalmazkodást, a változások elfogadását segíti. A gyermeket körülvevő szeretet, elfogadás fokozza az aktivitást és növeli az önállóságot. Az inspiráló környezet, a türelem, a gyermek meghallgatása és véleményének figyelembevétele, a gyermek életkorának megfelelő válaszadás, és a kompetenciájával arányos döntési lehetőség megadása a bölcsődei nevelés-gondozás egyik kiemelt feladata. Az előbb felsoroltakból fakad majd a kíváncsiság, a gyermek számára egyre táguló világ megismerésének a vágya, az újdonságok iránti érdeklődés. Az anyanyelvi fejlesztés terén a mozgástér biztosítása mellett a kisgyermeknevelő a különböző fizikai-tapasztalati élményszerzésen túl, a dalokon, mondókákon, meséken keresztül teszi az egyes élethelyzeteket befogadhatóvá, értékelhetővé, feldolgozhatóvá. Ennek során fejlődik a passzív, majd az aktív szókincs, a nyelvi problémamegoldó képesség, az anyanyelv szabályszerűségeinek felismerése, a szókincs pedig bővül. Párhuzamosan fejlődik a kommunikatív képesség, erősödik a kommunikációs kedv, gyarapodik a képzelet.

A Bölcsődei Nevelés-Gondozás Országos Alapprogramja (2020) a releváns törvény alapján deklarálja, hogy a bölcsőde nemcsak tiszteletben tartja a gyermek vallási hovatartozását, hanem lehetőségeihez képest ezen az alapon segíti az identitás-tudat fejlődését, egyúttal hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy megismerjen a sajátja mellett más kultúrát és hagyományrendszert, és megtanulja tiszteletben tartani azt.

A magyar jogkörnyezet nem csupán a szabad vallásgyakorlást biztosítja, hanem azt is, hogy az egyházi és a magán- illetve alapítványi intézmények, a kötelező alapprogramon túl, eltérjenek az állami oktatás-nevelés tematikájától. A fenntartó egyháznak joga van pedagógiai programjába beépíteni – az ott nevelkedő gyermekek ismereteire és készségeire alapozó módon – a vallási ismereteket, a pedagógusoktól pedig elvárhatja az alapvégzettségénél több, speciálisabb kompetenciát (Frang, 2021).

A népköltészeti alkotások mellett a bibliai szövegekben (melyek közül jó néhány teljesen, vagy elemeiben beépült a magyar folklórkincsbe is) sajátos nyelvi fordulatok találhatók, melyek a szocializációs folyamatot is segítik, irányítják. Ilyenek többek között a köszönési formák, az illemszabályok, a családi szerepek, a csoporttudat. Ezeket keresztül nemcsak történeti folyamatokba, régmúlt hagyományokba, hanem a szakrális gondolkodásba, a természet és ember viszonyába is belelátunk. Ilyen módon erősödik az identitás, megalapozódik a világnézet (Frang, 2020).

Ahogy az az előbbieken is láttuk, a világnézeti nevelés, mondhatjuk, a hitéletre nevelés, elsősorban a felnőttek példaadásával kezdődik, vagyis a családi minta adja ennek a szokásrendi alapjait. Erre képes a kisgyermeknevelés ráerősíteni. Azt, hogy erre napjainkban már ilyen korai életkorra vonatkozóan is van igény, mutatja az egyházi óvodák mellett az egyházi bölcsődék elindulásának növekedő aránya.

Az intézményi napirend, a napirendhez kötődő liturgikus szokások és a mesék, történetek témái az egyházak kialakult rítusaihoz, hitéletéhez, a napszakoknak is keretet adó elvárt szokásaihoz kell, hogy idomuljanak. A tanulmány – soproni példákat a középpontba állítva – a továbbiakban azt a kérdéskört járja körül, hogy milyen eszközök vannak és lehetnének ma a kisgyermeknevelő kezében ahhoz, hogy egyházi bölcsődében neveljék a kisgyermeket, és mindezen hogyan lehet alakítani.

## A soproni egyházi kisgyermeknevelés

Sopronban napjainkban három működő és egy tervezett egyházi óvodáról számolhatunk be. Ebből kettő római katolikus, egy evangélikus, és a tervezett is az evangélikus felekezeté lesz.<sup>2</sup>

A soproni bölcsődék közül egy a római katolikus egyházé (Szent Anna Bölcsőde, Halász utca), a református gyülekezethez viszont egy három családi bölcsődéből álló hálózat tartozik, mely egy épületben működik (Csillag Családi Bölcsőde Hálózat<sup>3</sup>, Csatkai Endre utca). Mindegyik kisgyermeknevelő intézmény – a

<sup>2</sup> Szent Orsolya Óvoda, Lőverek (Róm. Kat. Egyház), Szent Anna Óvoda, Halász utca (Róm. Kat. Egyház), Hunyadi Evangélikus Óvoda, Borsmonostori utca (Evangélikus Egyház), Tervezett: Hillebrand utcai óvoda, (Evangélikus Egyház)

<sup>3</sup> Hajnalcsillag Családi Bölcsőde, Fülemüle Családi Bölcsőde, Kerekerdő Családi Bölcsőde.

honlapjukon is elérhető – dokumentumai szerint az értékátadást, a szeretetet, az egyházi hagyományokat emeli ki a bölcsődei alapprogram mellett.

## Érték – mérték?

Amikor Ferenc pápa *Laudato Si'*, vagyis Áldott légy (2015) című enciklikájában a teremtett világ értékeiről beszélt, akkor nem csupán a Földünk védelmében szólalt fel, hanem minden teremtmény nevében. Értékeket sorol és értéket közvetít a világ számára: örök és egyetemes értékeket. Az enciklika elsősorban szociális témákról és a társadalmi igazságosság kérdéseiről szól, amelyek között jelentős szerep jut a környezetvédelemnek.

Egyik alfejezetének a címe a következő: *Semmi sem közömbös számunkra ezen a világon* (Ferenc pápa, 2017:5). Utal II. János Pál pápára, aki első enciklikájában megjegyezte: úgy tűnik, hogy az ember „*a természeti környezetben nem lát egyebet, mint a közvetlen felhasználás és a fogyasztás számára hasznos dolgot*” (II. János Pál, 2005:28). Ferenc pápa szerint „*Sajnos a környezeti válság konkrét megoldásainak keresésére irányuló sok törekvés nemcsak a hatalmasok elutasítása miatt szokott kudarcot vallani, hanem a többiek érdektelensége miatt is. A magatartásformák, amelyek akadályozzák a megoldás útjait – a hívők között is –, a probléma tagadásától a közömbösséig, a kényelmes beletörődésig vagy a technikai megoldásokban való vak bizalomig terjednek. Új, egyetemes szolidaritásra van szükségünk*” (Ferenc pápa, 2017:13).

„*A média és a digitális világ dinamikái, amelyek, ha mindent behálózna, nem segítik elő az ember azon képességének fejlődését, hogy megfontoltan éljen, mélyen gondolkodjon és önzetlenül szeressen*” (Ferenc pápa, 2017:29). Később hozzáteszi, hogy „*az emberi lényt alanynak tekintjük, akit sosem lehet tárggyá lefokozni*” (Ferenc pápa, 2017:50).

Csak az idézett pápai enciklikákból öt olyan értéket emelhetünk ki, amelyek csíráit elültethetjük már a kisgyermekkorai nevelés során (szeretet, szolidaritás, felelősség, megfontoltság, emberi méltóság), és ennek folyamányaként olyan felnőttek válhatnak a gyermekekből, akik tisztelik, szeretik és mértékkel használják a természet kincseit és a technika vívmányait. Ide tartozik az emberi élet tisztelete is.

Miért fontosak ezek az értékek? Keresztény szempontból az Isten előtti felelőségünket tudatosítják. Profán értelemben a társadalmi viselkedést szabályozzák, és az emberi kapcsolatok minőségét teremtik meg. Az értékek felismerése az egyes ember számára az önmegismerésen keresztül az önértékelést erősíti, egyúttal mások értékelését segíti. Az értékek az élet kapaszkodói, amennyiben nem (csak) materiális javakhoz kapcsolódnak. A lelki-szellemi értékek teszik az embert kíváncsivá, hajtják előre a kutatásokban, vagy csak egyszerűen segítik a világban való tájékozódást.

Napjaink értékrendje elég változatos képet mutat. Erkölcsei téren meghatározó a világnézet, amely részben az egyházi kapcsolódástól, részben más, emberek által felállított filozófiai rendszerekkel való azonosulástól függ. Ilyen módon a szellemi-lelki értékek az emberitől a globális dimenzióig kiterjeszthetők, amibe természetesen beletartoznak az eleink alkotta hagyományok, a nemzeti, nyelvi értékek is. Ezek jobbra állandók vagy a történelem folyamán lassan változók. Ezt kiválóan bemutatja

Brand magyarázata, mely szerint a legfontosabb és legmélyebb érték a természet, majd a kultúra, melyek a szemléltető kéregábráján a leglassabban mozognak, azaz, változnak (Brand, 2001:42).

Külön kell említeni a politikai értékeket, melyek csak részben függenek az erkölcsi értékektől, hiszen a gazdaság, a nemzetközi és globális világ változó hatása azokat erőteljesen befolyásolja. Ezek a hatások az egyes emberek és a családok életét is alakítják, mint például az anyagi értékek sora: a pénz, a lakáskörülmények, a különféle civilizációs eszközök és termékek. Ma ehhez egy nagyon erős médiahatás járul, amely folyamatos fogyasztásra ösztönzi az emberiséget. Holott az anyagiak felhalmozása nem jelent egyértelműen boldogságot. Ahogyan a multinacionális gépezet-szemlélet sem. Sőt, ahogyan Skrabski és Kopp (2007) fogalmaz, a bizalom az, ami valójában a társadalmi tőke központi jellemzője.

A bizalom a kisgyermek számára is az egyik, ha nem a legfontosabb érzélem. Ezt már születése után ki tudja fejezni. A bizalom kulcsa pedig a szeretet, és ezzel visszaértünk azokhoz a lelki-szellemi szükségletekhez, amelyek a kisgyermeknevelést meg kell, hogy határozzák. Ebből következik, hogy az értékrend és az ehhez társuló mértéktartás alapjait a legkorábbi életszakaszban, szilárdan kell lerakni. Ennek a család és a kisgyermeknevelő egyaránt a felelőse. Hiszen a kisgyermeknek már korai életében különféle változásokat kell megtapasztalnia. A legnehezebb a szülőtől való időleges elszakadás, amikor bölcsődébe kerül. Ha a bölcsődei lét jól alapozza meg a szocializációt, akkor később könnyebb lesz a bölcsőde-óvoda, majd az óvoda-iskola váltás.

## A hitélet jelentősége

A hitélet többletértéket hordoz, hiszen nem a földi javak és a földi jog a legmeghatározóbb, hanem az Isten előtti felelősség. Az egyházi bölcsődékben olyan norma- és szabályrendszert alakítanak ki a családokkal együttműködve, amelyet nem elsődlegesen a társadalmi és esztétikai igények befolyásolnak, hanem az örök értékek.

Természetesen az egyházi kisgyermeknevelő intézményekben is az általános, már korábban megfogalmazott gyermekközpontú módszerek és elvek adják a nevelés alapját, de ehhez egy másfajta értékrend is csatlakozik. Itt is a legfontosabb a gyermek testi, lelki, szellemi fejlődése; az egész személyiségének fejlesztése; az értelem, a képzelet, a beszéd segítése; a különböző készségek és képességek fejlesztése; a társas magatartás, az érzélemvilág megalapozása és gazdagítása; valamint az erkölcsi ítélet megalapozása. Megfelelő alapokon tud majd kialakulni az a személyiség, aki felnőttként a döntésképtelenség helyett határozottan tud dönteni, döntése alapját pedig a változó, divatos értékek helyett az örök és változatlan értékek adják.

Mivel a kisgyermek fejlődéséhez szükséges alapokat egyrészt a rendszeresség (egy napirend kialakítása) valamint a szokásrend alakítja, a családi felelősség körébe tartozik a kisgyermek családi hitéletbe való bevonása, amihez imádság járul, a családi adekvát nyelvhasználat, és a házaspár mélységes egymás iránti tisztelete, ami uralja a kommunikációt is, és így igyekeznek elkerülni, hogy akárcsak egy szóval is megbántsák egymást. Ide tartozik a mise, illetve az istentisztelet-látogatás, ami kezdetben nehéz egy kisgyermekkel, de őt is hozzá kell szoktatni a templomhoz, a

szertartáshoz. Ebben sokat segíthet, ha a bölcsőde közel van az Istenházához, s a csoportok a szülőkkel együtt látogatják a szertartásokat. Az egyházi bölcsődében természetes, hogy a nép- és műmesék mellett a történetmesélésekben, valamint a beszélgetésekben megjelennek a bibliai személyek. Mint ahogy az is, hogy nem csupán a nemzeti, hanem az egyházi ünnepeket is megtartják, és a napi rutin folyamán kialakítják a kisgyermekekben a megfelelő rítusokat.

## Összegzés

Ahhoz, hogy az egyházi bölcsődékben az általános csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésen túl a felekezetek elvárásainak megfelelő szakembereket képezzünk, szükség volna a soproni *Hitéltre nevelés az óvodában* nevű specializációt és a pedagógus szakvizsgás képzést a csecsemőgondozókra is kiterjeszteni. Hiszen nem csak az az egyházi elvárás, hogy az ezeken a képzéseken végző pedagógusok a megszerzett tudással felvértezve a 21. század kihívásainak meg tudjanak felelni, hanem az is, hogy a vallásos élet hagyományainak megfelelő pedagógiai eszközöket is tudatosan alkalmazzák a bölcsődei programokban. Azokat a pedagógiai eredményeket, amelyekkel a keresztény alapelvek szerint hitelesen gondolhatják, nevelhetik a reájuk bízottakat, és szokássá erősíthetik a kisgyermekek vallásos cselekedeteit. Mindehhez a hitéletükben is stabil, szakmailag felkészült pedagógusokra van szükség. A képzésben tehát olyan átfogó ismereteket kell nyújtani, melyek a társadalmi változások kihívására a kereszténység, a hagyományok alapján fogalmazzák meg a helyünket a teremtett világban, és amely ismeretek birtokában majd a kisgyermeknevelő – a gyermek korosztály számára érthetően – értelmezést, eligazítást adhat a természeti és humán környezet jelenségeiről. Olyan eszközöket a hitéletben is, amelyekkel majd gyakorló csecsemőgondozóként segítik a személyiség kibontakozását, az identitás erősödését, a közösségbe ágyazódást. Az egyházi bölcsődei szakmai gyakorlatok során pedig módszertani gyakorlatot szereznek a hallgatók ezen ismeretek átadásában, a tanulmányaik alatt is gyakorolva a keresztény műveltséget és világképet.

Napjainkban a tudástartalom elsajátíttatása mellett nagy hangsúlyt kap a köznevelésben is az erkölcsi fejlődés biztosítása és az etika. A történelemben megmutatkozott, hogy mindez korábban a hitéltre nevelés szerves része volt. Az ember személyiségében a hit és a tudás harmonikus egységet alkot, ezt kisgyermekkorban kell megalapozni. A hitre nevelés legfőképpen a tettekben, példákban ölt testet, amiken keresztül gondolkodási és gyakorlati móddá válik. Mivel a gyermek elsőként azt az életstílust sajátítja el, amit a felnőtt példájából a családban, illetve táguló környezetében, például a bölcsődében lát, ezért a hitéletét vállaló és azt továbbadni szándékozó pedagógusnak a kisgyermekre és a családokra is fokozott figyelmet kell fordítania.

Összességében elmondhatjuk tehát, hogy korunk sajátos kihívásaira a hitből fakadó örök értékekkel is lehet és kell válaszolnunk, és erre napjainkban ismét társadalmi igény mutatkozik. Ennélfogva indokolt, hogy a soproni csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésben is megjelenjen *A hitéltre nevelés* specializáció.



## Irodalom

- A vágutcai népház új bölcsődéje (1928). *Képes Pesti Hírlap* (1928). 50(264), (november 21.), p. 1. URL: <https://bit.ly/412F67y>
- Balogh L-né, Barbainé B. K., Kovácsné B. I., Nyitrai Á., Rózsa J., Tolnayné F. M. és Vokony É. (2012). *A Bölcsődei Nevelés-Gondozás Szakmai Szabályai : Módszertani levél*. Nemzeti Család- És Szociálpolitikai Intézet (Összeáll.), Budapest, Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal. [Szociális Füzetek]. URL: <https://bit.ly/47Yk1xc>
- Brand, Stewart (2001). *Amíg világ a világ – a Hosszú Most órája*. Budapest, Vince Kiadó.
- Diós I., Csaba Gy.-né, Paulik P. és Mathleyné Landthaler. J. (szerk.) (2005). *II. János Pál megnyilatkozásai : Pápai dokumentumok 1978-2005*, I. kötet, Budapest, Szent István Társulat, p. 28.
- Ferenc pápa (2015). *Laudato Si' kezdetű enciklikája Közös otthonunk gondozásáról*. Budapest, Szent István Társulat. [Diós I. (sorozatszerk.). Pápai megnyilatkozások, 51. ISSN 1788-8948] ISBN 978 963 277 562 3. URL: <https://bit.ly/3sWUshc>
- Frang, G. (2020). Anyanyelvfejlés nyelvjárási háttérrel. *Képzés és Gyakorlat : Training and Practice*, 18(3-4), pp. 135-144. ISSN 1589-519X. DOI: <https://doi.org/10.17165/TP.2020.3-4.14>
- Frang, Gizella (2021). Hitéletre nevelés a pedagógiában – egy új specializáció elé. *Képzés és Gyakorlat : Training and Practice*, 19(1-2), pp. 91-99. ISSN 1589-519X. DOI: <http://doi.org/10.17165/TP.2021.1-2.9>
- Ioannis Pauli PP, II. (1979) Redemptor hominis [Litterae Encyclicae], 15: AAS 71., pp. 287. URL: <https://bit.ly/416BqBF>
- Katolikus Pedagógiai Intézet (2023). Katolikus köznevelési és szakképzési intézmények statisztikai adatai. URL: <https://bit.ly/412lZdI>
- Kenyeres, Á. (szerk.) (2001). *Magyar életrajzi lexikon*, Budapest, Arcanum digitéka. [ISBN 963-9374-13-X]. URL: <https://bit.ly/3T1Eop1>
- KSH 2021. A kisgyermek napközbeni ellátása. In: *Statisztikai Tükör : Központi Statisztikai Hivatal*. URL: <https://bit.ly/47Al6vC>
- Magyar Bölcsődék egyesülete (2020). *A Bölcsődei Nevelés-Gondozás Országos Alapprogramja*. URL: <https://bit.ly/47IbNda>
- Skrabski Á. és Kopp M. (2008). A bizalom mint a társadalmi tőke központi jellemzője : A társadalmi tőke változásai Magyarországon. *Vigilia*, 73(10), pp. 722-730., ISSN 0042-6024. URL: <https://bit.ly/3sWWG02>
- Tölgyessy Zs. (2020). Ördögtől a Megváltóig: a gyermekkép változásai. In: Juhász M. K., Kaposi J. és Szőke-Milinte E. (szerk.). *Változások a pedagógiában – A pedagógia változása*. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, pp. 21-33., ISBN 978-615-5224-95-9. URL: <https://bit.ly/3Gt9deI>

• A tanulmányban előforduló webes hivatkozások legutolsó ellenőrzési időpontja: 2023. december 1.

## **Egyházi honlapok**

Győri Egyházmegye. URL: <https://bit.ly/3uwbl2H>

Magyarországi Evangélikus Egyház. URL: <https://bit.ly/3N8B6fV>

Soproni Evangélikus Egyházközség. URL: <https://bit.ly/3sWirgG>

Soproni Református Egyházközség. URL: <https://bit.ly/3sOjy21>